
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

השפייה - 62543

תאריך עדכון אחרון 13-09-2017

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: משפטים

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפט ההוראה: עברית

İZMFOS: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): השופט בדימום דוד דוד חיין

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: davidcheshin@gmail.com

שעות קבלה של רכז הקורס: בהתאם מרחש

מורים הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הקורס יעסוק בניתוח היבטים שונים של השפיטה בחברה דמוקרטיבית, בכלל, ושל מערכת השפיטה בישראל, בפרט. נדון, בין היתר, בנושאים אלה: מבנה בית המשפט בישראל והיררכיה שביניהם; מינוי השופטים ומעמדם; נשיא בית המשפט העליון – מעמדו הייחודי, סמכויותיו ותפקידו; נשיאי בית המשפט המחויזים ונשיאי בית משפט השלום - מעמדם וסמכויותיהם; ההגבלה שהוטלה על מושך כהונתם של הנשיאות כולם לשבע שנים. עוד נדון בהליך האדוארטי הLEGALIS ותפקידו של השופט במסגרת - הכרעה בסכסוך שבפניו בהחלטה שיפוטית. זאת לעומת גישות עדכניות וחדשניות של המשפט השיטופי והטיפולו באשר לתקמידו של השופט - תפקוד של מישב סוכסוכים במסגרת הליכי שיפיטה הסדרית ושיפיטה טיפולית (שפיטה בגין פתרון בעית). כן נדון, ובהרחבה מה, בערכי היסוד של השפיטה - המקובלים במדיניות דמוקרטיות, והם: עקרון עצמאותה של הרשות השופטת ואי-תלות השפיטה; אי-תלות של השופטים היחידים ואי-התלות המוסדית של הרשות השופטת; אובייקטיביות שיפוטית ונייטרליות של השופטים; ההגנות והצדק בהליך השיפוטי; יעילות השפיטה ויעילות מינהל מערכת בית המשפט; גישות מערכת הצדק (מחויבות, דיננית, כלכלית וגיאוגרפית); אמון הציבור בinati-המשפט ובשופטים; המנגנונים והעקרונות להבטחת אמון זה; ועוד. כל אחד מערכי היסוד של השפיטה הוא תנאי להגשמה תפקידם העיקרי של בית המשפט – הכרעה וишוב של סוכסוכים (אזורחים, פילילים, מנהליים וחוקתיים) בין אזרח לבין אזרח לשפטו. אחריותו של שופט; אтикаה של שופטים ותרבות הדיון; פולות שופט והימנענות משבת בדיון; נציג תלונות הציבור על השופטים; שיפוט ממשמעתי של שופטים; ערכאת הערעור; חסינות שופטים. כמו כן נדרש בקורס לשיקול הדעת השיפוטי, מהותו של שיקול דעת זה, הסיבות לקיומו – מקום בו יש לשופט חופש בחירה בין פתרונות שונים – ומגבלותו. בקשר זה נעמוד על מושגים אקטיביים של שיפוט ורISON עצמי, שהנים רלוונטיים רק כאשר קיימים שיקול דעת שיפוטי. בהתקדים שיקול דעת זה, מוטלים על השופט, על כל שופט בישראל, שני תפקידים מרכזיים - מעבר לתקמידו מכרייע בסכסוך – והם: גישור על הפער שבין המשפט למציאות החיים והגנה על החוקה (חוקי היסוד) ועל ערכיה, ובמרכזם זכויות האדם. נדון באמצעות הלגיטימיים העומדים לרשות השופט בהגשמה תפקידי אלה. כתיבת פסק הדין והنمוקתו; התיעצות שופטים. כן נעסק בעיקורן הפרדת הרשוויות וביחסים - המתוים מעצם טבעם - בין הרשות השופטת לבין שתי הרשוויות האחרות: הרשות המחוקקת והרשות המבצעת. במסגרת זו נדון גם בדיalog שבין הרשות השופטת לבין שתי הרשוויות האחרות. ב透ן כך נבחן את יחסינו נשיאי בית המשפט העליון ושרי המשפטים, בהתייחס במיוחד לסוגיית האחוריות על מינהל בית המשפט. נתיחס גם לביקורת בוטה על שופטים ועל פסיקתם, המושמעת מפיהם של חברי ממשלה וחברי הכנסת. בוגדר הקורס תינתן תשומת הלב להשלכות חוקיasis על מערכת השפיטה בישראל. כמו כן נדרש מיד פעם, לשם השוואה, לגשתו של המשפט העברי בסוגיות שונות. במהלך הקורס ידונו מפעם לפעם החלטות ופסק דין שניתנו על-ידי המרצה בערכאות שיפוטיות שונות. למשמעותו הינו חומר מחייב לבחינה, אף אם לא הוזכר ברשימת הקריאה. כמו כן, כל מקורות החובה שמצוינו ברשימה הקריאה הינם חומר מחייב לבחינה, אף אם לא הוזכרו בcitah.

מטרות הקורס:
לימוד וניתוח היבטים שונים של השפיטה

תצריך למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:
להערין את תפקידיה של השפיטה וררכה בחברה דמוקרטית

דרישות נוכחות (%)
אין

שיטת ההוראה בקורס: הרצאה פרונטלית

- רשימת נושאים / תוכנית הלימודים בקורס:
מקורות - כללי
חיקqua עיקרית:
1. חוק יסוד: השפיטה
2. חוק יסודות המשפט, תש"מ-1980 ("חוק יסודות המשפט")
3. חוק בית המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד 1984 ("חוק בית המשפט")
4. חוק בית המשפט לענייני משפחה, תשל"ה-1995 ("חוק בית המשפט לענייני משפחה")
5. חוק בית משפט לעניינים מינהליים, תש"ס- 2000 ("חוק בית משפט לעניינים מינהליים")
6. חוק נציב תלונות הציבור על שופטים, תשס"ב-2002 ("חוק נציב תלונות")
7. תקנות בית המשפט (שופטים), תשל"ג-1973 ("תקנות בית המשפט")
8. תקנות סדר הדין בבית המשפט הגובא לצדק, תשמ"ד-1984 ("תקנות סדר הדין בבע"ץ")
9. תקנות בית משפט לעניינים מינהליים (סדר דין), תשס"א-2000 ("תקנות בית משפט לעניינים מינהליים")
10. כללי אתיקה לשופטים, התשס"ז-2007 ("כללי האתיקה לשופטים")

מסמכים בינלאומיים
MOUNT SCOPUS INTERNATIONAL STANDARDS OF JUDICIAL INDEPENDENCE
(Consolidated 2015)
http://media.wix.com/ugd/a1a798_1ff8b15b7e4e471eb2c61226e4dc024d.pdf

- דוחות**
1. דוח הוועדה לבחינת בעית עומס היתר על מערכת בתי המשפט (השופט משה לנדיי, י"ר) (1988)
1. דוח הוועדה לבחינת כינונה של רשות שיפוט עצמאית (השופט קדמי, י"ר) (התשנ"א).
2. דוח הוועדה לבדיקה מבנה בית המשפט הרגילים בישראל (השופט אור, י"ר) (1999)
3. דוח הוועדה לקידום התנהלות דינמית תרבותית בבתי המשפט (השופט שטרסברג כהן, י"ר) (2011)
4. דוחות נציב תלונות הציבור על השופטים לשנים 1916-1919

- ספרות כללית**
1. אבניאליך ד', דיני חסינות (תשע"ד)
2. ברון נ', משפט יצרים ופוליטיקה – שופטים ומשפטנים בסוף המנדט ובראשית המדינה
3. ברק א', שיקול דעת שיפוט (1987)
4. ברק א', פרשנות במשפט - כרך שלישי: פרשנות חוקתית (1994)
5. ברק א', שופט בחברה דמוקרטית (2004)
6. ברק א', מידיות במשפט – הפגעה בזכות החוקתית והגבלוותיה (2010)
7. ברק א', מבחר כתבים - כרך ד: על בית המשפט ושופטי (2017)

8. כהן ח', המשפט (מהדורה שנייה מותקנת ומורחבת, 1996)
9. מרزل י', דיני פסליות שופט (2006)
10. פרידמן ד', הארנק והחרב - המהפקה המשפטית ושברה (2013)
11. פרידמן ד', לפני המהפקה - משפט ופוליטיקה בעידן התמיינות (2015)
12. פרלמן ק', "שוב סכסוכים - משפט שיתופי וטיפולי" (2015)
13. קלינג ג', אתיקה של שופטים (2013)
14. קרמניצ'ר מ' (עורך), מידתיות במבט ביקורתית ומשווה (2016)
15. קרמניצ'ר מ' ולורי, מומנים על הצדק: רפורמות ברשות השופטת וברשות התביעה (2011).
16. רובינשטיין א', שופטי הארץ (1980)
17. רובינשטיין א' ומדינה ב', המשפט החוקתי של מדינת ישראל – כרך א': עקרונות היסוד (מהדורה ששית, 2006)
17. שטרית שי', על השפיטה – מערכת הצדק במשפט (2004)

מאמראים

1. אלון ג', "ראיון המשנה לנשיא בהםם" העליון בדים ח"ם כהן", הלשכה גלילין 47 (1999) 3
2. ברק א', "כך לא פועל שר משפטי", ידיעות אחרונות (9.4.2008)
3. ייסמן י', "על ימצוות עשה' ועל ימצוות לא עשה' בכתיבת פסק דין" עלי משפט ט (תשע"א) 107
4. חשין ד', "אי-תלות השפיטה והתערבות מוסדית בהליכה או בתוצאותיה", משפט וצבא 9 (1988) 29
5. חשין ד', "האם שופט יכול להתייעץ עם עצמו", עורך הדין 4 (2009) 34
6. חשין ד', "תרבות הדיון במשפטנו ובמשפט העברי – על קצה המזלג" עלוון השופטים ע"ש השופט ברוך זיל, גלילין 1 (2010) 1
6. מצא א', "מלאת כתיבת פסק הדין" עלוון השופטים ע"ש השופט ברוך זיל, גלילון מס' 36 (2014).
7. קרניאל י', יוזע י', "המושכים בחוקים בית המשפטים או בית המשפט – נשייא ושופטי בית המשפט העליון בדים, שרי משפטים לשעבר וחברי הכנסת מתחכמים בשאלת האקטיביזם השיפוטי", עורך הדין 9 (2016) 31

ספרות זרה

1. Stephen C. Halpern & Charles M. Lamb, *Supreme Court Activism and Restraint* (1982)
2. *The Office of Chief Justice*, published in *The White Burkett Miller Center of Public Affairs* (1984)
3. E. W. Thomas, *The Judicial Process – Realism, Practical Reasoning and Principles* (2005)
4. L. Epstein, William M. Landes, Richard A. Posner, *Theoretical & Empirical Study of Rational Choice* (2013)

שיעור 1

מבוא ורקע כללי

- שופיטה ונחיצותה של מערכת שפיטה בחברה דמוקרטית; עקרון הפרדת הרשותות ואי-תלות השפיטה;
- על השפיטה ודמותו השופט הרשות השופטת בישראל
- מערכת בתי המשפט הכלליים בישראל; כשירות השופטים ואמות המידה לבחירתם; תנאי כהונתם של השופטים ומערכותם החוקתי; מבנה בתי המשפט בישראל והἱרארכיה שביניהם; עקרון התקדים המחייב; הכפיפות לערצת הערעוץ, מינוי לכוהנה בפועל; הניסיונות והמלחכים (החלקים) לרפורמה במערכת המשפט; התוכנית האסטרטגית למערכת המשפט
1. פקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח-1948, סעיפים 11, 17

2. חוק יסוד: השפיטה, סעיפים 24-1 (החוק כלו)
3. חוק בתי המשפט, סעיפים 16-1;
4. חוק בתי משפט לעניינים מינהליים, סעיף 1
5. חוק בתי משפט לעניינים מינהליים, סעיפים 1,2,3,5,8
6. חוק בתי דין מינהליים, תשנ"ב-1992
7. כללי האתיקה לשופטים, פרק המבוא
8. בג"ץ 188/77 המוטראן הקופטי האורתודוקסי של הכסא הקדוש בירושלים ובמזרחה הקרובה נ' ממשלה ישראל, פ"ד לג (1) 225, 237 (החל מהמיל'ם "ואם כן") - 238 (עד המיל'ם "ושלום הציבור")
9. עע"מ 3908/11 מדינת ישראל הנהלת בתי המשפט נ' עיתון דה מרכז עיתון הארץ בע"מ (22.9.14),
10. עמ' 18-19, פסקה 26 לפסק דין של השופט ארבל (דעת הרוב); עמ' 94-96, פסקה 1' לפסק דין של השופט רובינשטיין
11. משנה, אבות ג, ב (החל מהמיל'ם "רבי חנינא" עד המיל'ה "בלעו")
12. בבל, עבודה זרה ב, א (החל מהמיל'ם "מה דגש שבין ..." עד סוף המשפט)
13. הרמב"ם, ספר שופטים, הלכות סנהדרין ב, ז
14. ברק, שופט בחברה דמוקרטיית, עמ' 122-123 (הטקסט שמתחתי לכותרת "אין דמוקרטיה בלי עצמאות לשפיטה")
15. שטרית, על השפיטה - מערכת הצדק במשפט, עמ' 185 (שתי הפסקאות הראשונות שמתחתי לכותרת "
16. "אי תלות שיפוטית")
17. שטרסברג-כהן ט, "דמותו של השופט", פרלמנט, גיליון 72, באתר המכון הישראלי לדמוקרטיה
18. www.idi.org.il.

שיעור 2

ניסיא בית המשפט העליון

אופן בחירותו של הנשיא, מעמדו הייחודי, סמכויותיו ותפקידיו כמי שניצב בראש הרשות השופטת; בחירותו של הנשיא על-פי עקרון ה"סניאורייטי" והuellות הקוראים לשינוי השיטה; סמכותו של נשיא לקבע הוראות נוהל; הוועדה לבחירת שופטים, הרכבה הייחודי וסמכוותה; היחסים בין נשיאי בית המשפט עליון ושרי המשפטים בהקשר של הוועדה לבחירת שופטים; מכתבה מיום 2.11.2016 של נשיאת בית המשפט העליון לשרת המשפטים בהתייחס להצעת חוק בתי המשפט (תיקון רב רגיל למינוי שופט בבית המשפט העליון), שהונחה על שולחן הכנסת

המשנה לנשיא בית המשפט העליון, אופן בחירותו וסמכוותיו;

הגבלה תקופת הכהונה למשך 7 שנים שהוטלה על כהונתם של הנשיא והמשנה לנשיא

1. חוק בתי המשפט, סעיפים 6, 7, 8, 9, 27 לחוק בתי המשפט

2. נחיי נשיא/ת בית המשפט העליון, בהתאם לרשות השופטת/בית המשפט העליון

3. בג"ץ 9029 עו"ד יצחק אבירים נ' שרת המשפטים (1.2.17), פסקת הפתיחה ופסקאות 2-1,

18, 19 ו-20 לפסק דין של השופט הנדל; פסקי הדין של השופטים עמיד ופגלמן

4. בג"ץ 4703 עו"ד מיכאל שרון נ' נשיא בית המשפט העליון (30.11.14), עמ' 7-1 (פסק הדין כלו)

5. שטרית, על השפיטה - מערכת הצדק במשפט, עמ' 263-265, 248-250, 71-74,

6. צימוקי ט, "הקרב על הסニアורייטי", ודיעות אחרונות (26.3.17), עמ' 4

שיעור 3

ניסיא בתי המשפט המחויזים ובתי משפט השלום

אופן מינאים של הנשיאים, מעמדם וסמכוויותיהם הכלליות; סמכויות ייחודיות שהוענקו

לנשיאים המחזים בחוקים שונים; סגני נשאים של נשיאי בתי משפט מוחזים ובתי משפט שלום; אופן מינואים של סגני הנשיה, מעמדם וסמכויותיהם; הגבלת משך כהונם של הנשיאים וסגניהם בכל הערכאות;

שופט בכיר

אופן מינואו ומעמדו

1. חוק בית המשפט, סעיפים 9, 10, 38, 42, 48, 53, 82.
2. החלטת משכורת נושאית משרה שיפוטית, תשמ"א-1981
3. חוק סמכיות שעת חירום (מעצרים), תשל"ט-1979, סעיפים 4 ו- 10
4. חוק סדר הדין הפלילי (סמכיות אכיפה - מעצרים), תשנ"ו-1996, סעיף 35(ה)
5. חוק האזנות סתר, תשל"ט-1979, סעיפים 6(א) ו- 14(ב)
6. חוק בית משפט לעניינים מינהליים, סעיפים 5-1
7. פקודת מס הכנסת, סעיף 235
8. חוק הפרשנות, תשמ"א-1981
9. ע"פ 331/88 חלווה נ' מדינת ישראל (22.7.90), פסקה 2
10. בג"ץ 2561/07 מיכל שריר נ' הנהלת בית-המשפט (24.7.08), עמ' 11-1 (פסק דין של השופט לוי)
11. בג"ץ 8691/06 התנוועה למען איקות השלטון נ' שר המשפטים (18.6.09), עמ' 19-1
12. ע"פ 2996/09 דבור נ' מדינת ישראל (11.5.11), עמ' 37-41, פסקאות נא-נה
13. שטרית, על השפיטה - מערכת הצדקה במשפט, עמ' 74, 71-74, 248-250, 263-265

שיעור 4

עלבי היסוד של השפיטה

צדק והגינות ההליך השיפוטי; ייעילות; נגישות, פומביות ושקיפות; אמון הציבור בבית המשפט ובשופטים; אי-תלוות השפיטה - כללי

1. חוק יסוד: השפיטה, סעיפים 2, 3, 6
2. חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו
3. חוק בית המשפט, סעיפים 68, 70, 71, 70
4. חוק סדר הדין הפלילי, תשמ"ב-1982, סעיף 149 (10)
5. חוק הסיעום המשפטי, התשל"ב-1972
6. חוק הסניגוריה הציבורית, התשנ"ו-1995
7. כללי אתיקה לשופטים, כללים 6-3
8. ב"ש 678/82 טיר נ' מדינת ישראל, פ"ד לו(3) 386, 387
9. בש"פ 6091/13 פלוני (קטין) נ' מדינת ישראל - משטרת ישראל (6.9.13)
10. בג"ץ 732/84 צבן נ' השר לענייני דתות, פ"ד מ(4) 141, 147-150, פסקאות 10-12
11. ע"א 733/95 ארפל נ' קליל, פ"ד נא(3) 577, 628-630, פסקאות 31-32
12. עע"מ 3908/11 מדינת ישראל הנהלת בית המשפט נ' עיתון דה מרקר עיתון הארץ בע"מ (22.9.14), עמ' 26-28, פסקאות 39-40, לפסק דינה של השופטת ארבל (דעת הרוב)
13. בש"פ 5055/14 בן דוד נ' מדינת ישראל (20.7.14), עמ' 1-5
14. בג"ץ 1821/15 דלק קידוחים, שותפות מוגבלת נ' שר התשתיות הלאומית, האנרגיה והמים (25.1.17)
15. אבותות ה, ח
16. משנה תורה לרמב"ם, הלכות סנהדרין, פרק כ"א, הלכה א
17. אנגלרד י', מבוא לתורת המשפט (תשנ"א), עמ' 41-46 ("מהות הצדקה");
18. ברק, שופט בחברה דמוקרטית, עמ' 49-54 ("אמון הציבור בשפיטה"); עמ' 67 (אנטומיה של הכרעה שיפוטית);

19. הרנון, דיני ראיות, חלק א' (תש"ד), עמ' 92-122 (פסקה 6.2); (פסקה 13);
20. שטרית, על השפיטה - מערכת הצדק במשפט, עמ' 195-197 ("היסודות העיוניים של אי ה תלות
השיפוטית")

רשות:
ע"א 618/73 יזהר נ' ביבס, פ"ד כ"ח(2) 573, 576 (החל מ"לפני שאס"מ") – 578 (עד סוף העמוד)
ברק א', "זכות הגישה למערכת השיפוטית" ספר שלמה לוי (2013)
רבין י', זכות הגישה לערכאות זכות חוקתית (1998)

שיעור 5

- אי תלות השפיטה (המשך)
אי-תלות מהותית; אי-תלות אישית; אי-תלות קיבוצית; אי-תלות פנימית
1. חוק יסוד: השפיטה, סעיפים 2, 9, 10, 20, 23(8)
2. חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, סעיפים 2, 4
3. כללי אתיקה לשופטים, סעיף 5
4. בש"פ (-מ) 84/96 ספирו נ' מדינת ישראל, פ"מ תשנ"א(2) 240, 244-248 (פסקאות 1-3),
עמ' 264-260 (פסקאות 13-15)

5. ברק, שופט בחברה דמוקרטית, עמ' 122-128 ("דמוקרטייה ועצמאות שיפוטית")

6. שטרית, על השפיטה - מערכת הצדק במשפט, עמ' 206-247 ("אי-תלות שיפוטית")
רשות:

1. MOUNT SCOPUS INTERNATIONAL STANDARDS OF JUDICIAL INDEPENDENCE (Consolidated 2015)

http://media.wix.com/ugd/a1a798_1ff8b15b7e4e471eb2c61226e4dc024d.pdf

2. אגמון-גונן מ', "אי-תלות שיפוטית? האים מבפנים?" המשפט, כרך י' (תשס"ה) 213

3. חשיין ד', "אי-תלות השפיטה והתערבות מוסדית בהליך או בתוצאותיה", משפט וצבא 9 (1988)

29

שיעור 6

шиוך דעת שיפוטי ותקידי השופט מעבר להכרעה בסכסוך שבפניו: גישור על הפער בין המשפט
למציאות החיים; הגנה על החוקה ועל ערכיה
ברק, שופט בחברה דמוקרטית, עמ' 21-23, עמ' 37-36 (חתת הכותרת "המגבלות של שיקול הדעת
השיפוטי")

תנאים מוקדים להגשמה התקין השיפוטי בחברה דמוקרטית: אובייקטיביות שיפוטית, פעילות
SHIPOTIOT) שיפוטית בגבולות הקונסנזוס ואמון הציבור במשפט

1. ע"א 6821/93 בנק המזרחי המאוחד בע"מ נ' מגדל כפר שיטופי, פ"ד מט (4) 426 ,221

2. ע"א 693/91 אפרת נ' הממונה על מרשם האוכלוסין במשרד הפנים, פ"ד מ" (1) 781,780 ,749

3. בג"ץ 732/84 צבן נ' השר לענייני דתות, פ"ד מ (4) 148 ,141

רשות:

ברק, מבחן כתבים - כרך ד: על בית המשפט ושופטי, עמ' 56-41

שיעור 7

תקין בית המשפט - גישור על הפער בין המשפט למציאות החברתית

1. חוק יחס ממון בין בני זוג, תשל"ג-1973, סעיפים 5 ו-5א

2. חוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982, סעיף 149(10)

3. חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרם), תשנ"א-1996, סעיף 29 חוק תובענות יציגות,

תשס"ה-2006

4. תקנות סדר הדין האזרחי, תשמ"ד-1984, תקנה 29
5. בע"מ 919/15 פלוני נ' פלונית (19.7.17), פסקת הפתיחה; פסקאות 145-142, 147 לפסק דין של השופט פוגלם; שלוש הפסיקות האחרונות (להלן מוספרות) לפסק הדין
6. ע"א 693/91 אפרת נ' הממונה על מרחם האוכלוסין במשרד הפנים, פ"ד מ" (1) 796, 749, 368
7. ע"א 630/79 ליברמן נ' ליברמן, פ"ד לה (4) 359, 368
8. ע"ע 52/80 שחר נ' פרידמן, פ"ד לח (1) 446, 443
9. ע"א 65/89 מוסטפא נ' מטווע, פ"ד מד (4) 197, פסקאות 1-6
10. ע"א 1915/91 יעקובי נ' יעקובי, פ"ד מט (3) 529, פסקאות 1, 6, 35-37
11. רע"א 00/3126 מדינת ישראל נ' א.ש.ת. ניהל פרויקטים וכוח אדם בע"מ, פ"ד נ" (3) 241, 287
12. ע"פ 4855/02 מדינת ישראל נ' בורוביץ, פ"ד נת (6) 771, פסקאות 18-22
13. בש"פ 6091/13 פלוני (קטין) נ' מדינת ישראל - משטרת ישראל (6.9.16)
14. בג"ץ 4058/95 בן מנשה נ' שר הדתות, פ"ד נא (3) 880, 876
15. בג"ץ 2344/98 מכבי שירותי בריאות נ' שר האוצר, פ"ד נ" (5) 778, 729 (להלן מ"כללים של דברים"), 779
רשות:
לנדי, "הלכה ושיקול דעת בעשיית משפט", משפטים א (1969), 292, 293

שיעור 8

- תקן בית המשפט - הגנה על החוקה ועלعرיכה
1. חוק יסוד: הכנסתת, סעיף 7א
2. חוק יסוד: חופש העיסוק
3. חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו
4. חוק יסוד: נשיית המדינה, סעיפים 13 ו-14
5. חוק יסודות המשפט, תש"מ-1980
6. חוק השבות, תש"י-1950, סעיף 1
7. ההכרזה על הקמת מדינת ישראל, הפסיקות דלהן: פיסקת הפתיחה; "זהה זכותו..."; "לפיכך נתכנו..."; "מדינת ישראל תהא פתוחה..."
8. בג"ץ 73/53 חברת "kıl העם" בע"מ נ' שר הפנים, פ"ד ז 871, 884
9. ע"ב 1/65 ירדור נ' י"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת, פ"ד יט (3) 365, 385, 386, 390
10. ע"ב 1/88 נימן נ' י"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת, פ"ד מב (4) 177, פסקאות 1, 7, 8, 18-20
11. ע"א 6821/93 בנק המזרחי המאוחד בע"מ נ' מגדל כפר שיתופי, פ"ד מט (4) 221, 423, 424
12. בג"ץ 5364/94 ולנר נ' י"ר מפלגת העבודה הישראלית, פ"ד מט (1) 758, 808
13. ברק, שופט בחברה דמוקרטית, עמ' 77-95 (עד לכותרת המשנה "דמוקרטייה וריבונות העם")
14. דברי נשיאת בית המשפט העליון בטקס השבעת שופטים חדשים במשכן נשיא המדינה ביום
15. אמצעים להגשמה החקלאי השיפוטי; פרשנות; השלמת חסר; פיתוח המשפט המקובל
16. עת"מ (ז-מ) 31805-06-13 א' ע' נ' לשכת עורכי הדין בישראל (08.08.13), פסקאות 12-1, 15-36
17. בש"פ 6091/13 פלוני (קטין) נ' מדינת ישראל - משטרת ישראל (6.9.13)
18. ברק, שופט בחברה דמוקרטית, עמ' 180-183, 169-179, 214-220, 228-233 (עד לכותרת

"משפט מכוון ..."

רשות:

1. בג"ז 8296/06 עו"ד פוקס נ' נשיא המדינה, מר משה קצב (החלטות מהימים 15.10.06, 20.10.06, 2.11.06, 20.11.06; פסק דין מיום 27.11.06)
2. ב"ש (ר-מ) 6296/04 שר הבטחון נ' נעם פרדרמן (6.6.04)
3. פש"ר 4202/07 בנק ירושלים בע"מ נ' חפכיבה שיכון ופיתוח בע"מ (6.8.07)
4. בש"א 6720/07 פש"ר 4202/07 עו"ד יצחק מלכו, המנהל המינוי מתעם הכנ"ר בתפקידו כנאמן הזמני של 26 חברות מקבוצת חפצי בה בהליכי הקפקת הליכים נ' בנק הפועלים בע"מ (03/09/03), עם 1-11
5. ברק, מבחר כתבים - כרך ד: על בית המשפט ושוופטי, עמ' 44-42 ("ב. שמירת החוקה והדמокרטיה")
6. לנדי, "הלהקה ושיקול דעת בעשיית משפט", משפטים א 292 (1969)

שיעור 9

ניסוח פסק הדין והגשמת תפקודו של השופט; חובת ההנמקה של פסק דין והחלטה

1. חוק סדר הדין הפלילי, התשמ"ב-1982, סעיפים 182-183
2. תקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984, תקנות 192, 460
3. חוק בתי המשפט, סעיף 77א (ג), 79א
4. צו בתי המשפט (סוגי החלטות שלא ניתן בהן רשות ערעור), התשס"ט-2009
5. ע"פ 447/16 סואפטה נ' מדינת ישראל (9.1.17)
6. ע"פ 8631/13 פלוני נ' מדינת ישראל (4.2.2015), עמ' 9-5
7. רע"א 290/15 ברנד פור נ' בע"מ נ' רמי לוי שיווק השקמה בע"מ (8.12.2015), עמ' 14-11, פסקאות 11-14
8. רע"א 8827/15 מצהה פרנצינץ בע"מ נ' הרשות לשימרת הטבע והגנים הלאומיים (27.12.2015), עמ' 6-7, פסקאות טו-טו
9. רע"א 8996/04 שכטר נ' נציגות הבית המשפט, נט (5) 17 (21.12.2004), עמ' 25, פסקאות י-יב(1)
10. רע"א 1982/05 מקוםון כל הצפון נ' פלוני (23.1.2006), עמ' 5-1
11. בג"ץ 7130/16 דורון אספיר נ' 1. בית משפט העליון - השופט עוזי פוגלם (18.9.16)
12. מצא א', "מלאכת כתיבת פסק דין" עלון השופטים ע"ש השופט ברוך זיל, גליון מס' 36 (2014).
13. חיית א', "לשון בני אדם ופסק דין", דברים בהשחת הספר זאת ועו"ד, המרכז האקדמי לעסקים News 1 - מחלקה ראשונה (6.6.16)
<http://www.news1.co.il/Archive/0024-D-112150-00.html>

רשות:

1. ברק, שופט בחברה דמוקרטית, עמ' 301-295
2. שטרית, על השפיטה - מערכת הצדק במשפט, עמ' 205-204
3. יוסמן י', "על 'מציאות עשה' ועל 'מציאות לא תעשה' בכתיבת פסק דין", עלי משפט ט (תשע"א) 325-307

שיעור 10

אחריותם השופטים וביקורת ובקרה על השופטים

- ערעורם בזכות וברשות; פסילות שופטים; אתיקה של שופטים ותרבות הדין; נזיב תלונות הציבור על השופטים; שיפוט ממשמעו של שופטים; הליכים פליליים נגד שופטים; תביעות אזרחות נגד שופטים; ביקורת ציבורית
1. חוק בתי המשפט, סעיפים 16א, 16ב, 21, 17-21, 71א

2. חוק העונשין, תשל"ג-1977, סעיפים 250, 255
 3. חוק לשכת עורך הדין, תשכ"א-1961, סעיף 53ב
 4. חוק נציב התלונות
 5. כללי האתיקה לשופטים, פרק המבוא; סעיף 14 (הימנעות מוקדמת משבת דין), סעיף 15 (מניעה
 משבת דין)
 6. ע"פ 1854/16 אבו שארב נ' מדינת ישראל (21.3.16), עמ' 1-6
 7. רע"א 3842/16 קרייב נ' משל-גרונים (17.8.16), פסקה 1
 8. עפ' 5292/16 תמר נ' מדינת ישראל (18.7.16), עמ' 4-7
 9. ע"א 5225/15 פלונית נ' פלונית (9.9.15), עמ' 1-5
 10. ע"פ 3512/14 דגלדי נ' מדינת ישראל (20.5.14), עמ' 4-1
 11. ע"פ 7822/14 אלטמן נ' מדינת ישראל (24.11.14), עמ' 1-3
 12. רע"א 296/08 ארט-בי חברה בערבות מוגבלת (בפירוח) נ' עדבן המנוח ג'ק ליברמן ז"ל
 13. פסקאות 111-105, 37-40.
 14. עם 3908/11 מדינת ישראל הנהלת בית המשפט נ' עיתון דה מרכז עיתון הארץ בע"מ
 (22.9.14), עמ' 23-31, פסקאות 34-49 לפסק דין של השופטת ארבל (דעת הרוב);
 15. ע"פ 10691/03 פלוני (קטין) נ' מדינת ישראל (17.12.03), עמ' 2-4, פסקאות 9-5
 16. ע"א 10770/03 פרנקל נ' אובלניק (19.4.04), עמ' 1-4
 17. ע"פ 9571/01 פלוני נ' מדינת ישראל (27.1.02), עמ' 1-3
 18. ע"א 2912/99 אלפא בטון בע"מ נ' ועד גולד (26.5.99), עמ' 1-4
 19. בד"מ 2461/05 שרת המשפטים נ' השופטת כהן, פ"ד ס(1) (2005) 461, 457
 20. אמנה תרבות הדין המשפטית, בדו"ח הוועדה לקידום התנהלות דינית תרבותית בבית המשפט
 (2011), פורסם באתר הרשות השופטת
 21. מרצל י', דיני פסולות שופט (2006), עמ' 114-113
 22. שטרית, על השפיטה – מערכת הצדק במשפט, עמ' 330-326, פסקאות ג-7
 23. ברע (א-מ) 2315/00 מדינת ישראל נ' אבי פרידמן (12.3.2001)
 24. עא (ת"א) 56740-10-13 רפאל שטוב נ' אברהם צבי שנפלד, ד"ן (16.8.15), פסקאות 1,
 19-65
 25. לפסק דין של סגן הנשיא ענבר
 26. שטרית, על השפיטה – מערכת הצדק במשפט, עמ' 219-221
 רשות:
 1. אבניאל ד' "מי יבחן את השופטים וכייז?" משפט וממשל ט (תשס"ג) 388
 2. אבניאל ד' "מי ישפוץ את השופטים וכייז?" הפרקליט מז (תשס"ד-ס"ה) 77
 3. גלעד י' "או לדור שופטיים צריים להישפט?" עלי משפט, כרך ב (תשס"ב) 255

שיעור 11

חסינות שופטים

1. פקודת הנזיקין, סעיפים 7א, 8
 2. חוק העונשין, סעיף 34
 3. ברע (א-מ) 2315/00 מדינת ישראל נ' אבי פרידמן (12.3.2001)
 4. עא (ת"א) 56740-10-13 רפאל שטוב נ' אברהם צבי שנפלד, ד"ן (16.8.15), פסקאות 1,
 19-65
 5. לפסק דין של סגן הנשיא ענבר
 6. שטרית, על השפיטה – מערכת הצדק במשפט, עמ' 219-221
 רשות:
 1. אבניאל ד' "מי יבחן את השופטים וכייז?" משפט וממשל ט (תשס"ג) 388
 2. אבניאל ד' "מי ישפוץ את השופטים וכייז?" הפרקליט מז (תשס"ד-ס"ה) 77
 3. גלעד י' "או לדור שופטיים צריים להישפט?" עלי משפט, כרך ב (תשס"ב) 255

שיעור 12

עיקון הפרדת הרשות; היחסים בין הרשותות והדילוג ביניהן

היחסים – המתווכים מעצם טבעם – בין הרשות השופטת לבין שתי הרשותות האחרות: הרשות המחוקקת והרשות המבצעת. הדיולוג בין הרשות השופטת והרשות המחוקקת; יחסינו שיאי בית המשפט העליון ושרי המשפטים, בהתייחס במיוחד לסוגיות האחוריות על מינהל בית המשפט;

ביקורת בוטה על שופטים ועל פסיקתם, המשמעת מפיהם של שרים וחברי הכנסת, ותגובה נשיאות בית המשפט העליון ושופטו על ביקורת זו

1. אלון ג' "رأין המונה לשシア בבית המשפט העליון בדימוס חיים כהן" הלשכה - בטאון לשכת עורכי הדין - הוועד המוחז' ירושלים, גלון 47 (1999) עמ' 3-8 ("শংগ্রাম অধিবক্তৃদণ্ডনা করে শপথক সম্পর্কে") ;
2. ברק, שופט בחברת דמוקרטי, עמ' 306-305, 356-360, 361-365, 390-394, עמ' 354-361, 390-399, 406-407, 425-426 ("մասնակիություն") ;

3. ברק, שופט בחברת דמוקרטי, עמ' 306-305, 356-360, 361-365, 390-394, עמ' 354-361, 390-399, 406-407 ("մասնակիություն") ;
4. שטרית, על השפיטה - מערכת הצדקה במשפט, עמ' 425-426, 407-408 ("մասնակիություն") ;

6. הودעה מטעם נשיאת בית המשפט העליון וחבר שופטו, לנוכח המתפקיד חסרות הרسن ולונכו האiomים המופיעים כלפי שופט בית הדין הצבאי (בעקבות שימוש הכרעת הדין בעניין אזריה);

7. דברי נשיאת בית המשפט העליון בטקס השבעת שופטים חדשים במשכן נשיא המדינה ביום 20.12.2016; "נשיאת העליון נגד ביקורת הממשלה על בגץ";

8. "דברים שלא מתאימים לממשלה" NET YNET (29.1.16)

רשומות:

ברק, על בית המשפט ושופטו, עמ' 57-71, 219-225

שיעור 13 הרצאת אורח

שיעור 14

התיעצות שופט עם אחרים; סיכון הקורס והנחיות לקרהת הבדיקה

1. כללי האתיקה השיפוטית, התשנ"ג-1993 (כללי הנשיא שmag), כלל ד(4)

2. ע"פ 152/51 טריפוס נ' היועץ המשפטי לממשלה ישראל, פ"ד 17, 26

3. ע"א 248/59 לויtin נ' נחמן, פ"ד יג 1905-1906, 903

4. ע"פ 344/99 בשן נ' מדינת ישראל, פ"ד נג (2) 599, פסקאות 25, 30

5. ע"פ 2672/01 בן שושן נ' מדינת ישראל, פ"ד נ"ה (4) 797-798, 794

6. ע"א 4126/05 חג'אי נ' ועד עדת הספרדים (20.6.06), פסקאות ה(5), ח(2)

7. חשיין ד' "האם שופט יכול להתייעץ עם עצמו", עורך הדין 4, 34 (2009)

8. משנהה, סנהדרין ד, א; ה, ח,

9. ערוך השולחן, חושן משפט יג, יא

10. בן-דרור מ' "אין לקבל 'יעוז מבחוץ'", עורך הדין 6 (2010) 84 (תשובה לשופט דוד חשיין)

חומר חובה לקריאה:

מקורות - כללי

חקיקה עיקרית:

1. חוק יסוד: השפיטה

2. חוק יסודות המשפט, תש"מ-1980 ("חוק יסודות המשפט")

3. חוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד 1984 ("חוק בתי המשפט")

4. חוק בית המשפט לענייני משפחה, תשל"ה-1995 ("חוק בית המשפט לענייני משפחה")

5. חוק בתי משפט לעניינים מינהליים, תש"ס- 2000 ("חוק בתי משפט לעניינים מינהליים")

6. חוק נציב תלונות הציבור על שופטים, תשס"ב-2002 ("חוק נציב תלונות")

7. תקנות בתי המשפט (שופטים), תשל"ג-1973 ("תקנות בתי המשפט")

8. תקנות סדר הדין בבית המשפט הגבוה לצדק, תשמ"ד-1984 ("תקנות סדר הדין בגץ")

9. תקנות בתי משפט לעניינים מינהליים (סדר דין), תשס"א-2000 ("תקנות בתי משפט לעניינים

מינהליים")

10. כללי אתיקה לשופטים, התשס"ז-2007 ("כללי האתיקה לשופטים")

מסמכים בינלאומיים

MOUNT SCOPUS INTERNATIONAL STANDARDS OF JUDICIAL INDEPENDENCE
(Consolidated 2015)

http://media.wix.com/ugd/a1a798_1ff8b15b7e4e471eb2c61226e4dc024d.pdf

דוחות

1. דוח הוועדה לבחינת בעית עומס היתר על מערכת בתי המשפט (השופט משה לנדי, י"ר) (1988)

1. דוח הוועדה לבחינת כינונה של רשות שיפוט עצמאית (השופט קדמי, י"ר) (התשנ"א).

2. דוח הוועדה לבדיקת מבנה בתי המשפט הרגילים בישראל (השופט אור, י"ר) (1999)

3. דוח הוועדה לקידום התנהלות דעתנית תרבותית בבית המשפט (השופט שטרסברג כהן, י"ר)
(2011)

4. דוחות נציג תלונות הציבור על השופטים לשנים 1916-1919

ספרות כללית

1. אבניאליך', דיני חסינות (תשע"ד)

2. ברון נ', משפט יצרים ופוליטיקה – שופטים ומשפטנים בסוף המנדט ובראשית המדינה

3. ברק א', שיקול דעת שיפוטי (1987)

4. ברק א', פרשנות במשפט – כרך שלישי: פרשנות חוקתית (1994)

5. ברק א', שופט בחברה דמוקרטית (2004)

6. ברק א', מידתיות במשפט – הפגיעה בזכות החוקתית והגבלוותיה (2010)

7. ברק א', מבחן כתבים – כרך ד: על בית המשפט וושופטו (2017)

8. כהן ח', המשפט (מהדורה שנייה מתוקנת ומורחבת, 1996)

9. מרצל י', דיני פסילות שופט (2006)

10. פרידמן ד', הארנק והחרב – המהפהכה המשפטית ושבירה (2013)

11. פרידמן ד', לפני המהפהכה – משפט ופוליטיקה בעידן התמיינות (2015)

12. פרלמן ק', ישוב סכסוכים - משפט שיתופי וטיפולי (2015)

13. קלינג ג', אתיקה של שופטים (2013)

14. קרמניצר מ' (עורך), מידתיות במבטו ביקורתית ומשווה (2016)

15. קרמניצר מ' ולורייא, ממוניים על הצדק: רפורמות בראשות השופטת וברשות התביעה (2011).

16. רובינשטיין א', שופט הארץ (1980)

17. רובינשטיין א' ומדינה ב', המשפט החוקתי של מדינת ישראל – כרך א': עקרונות היסוד (מהדורה ששית, 2006)

17. שטרית שי', על השפיטה – מערכת הצדק במשפט (2004)

מאמראים

1. אלון ג', "ראיון המשנה לנשיא בהמ"ש העליון בדיםוס חיים כהן", הלשכה גליון 47 (1999) 3

2. ברק א', "כך לא פועל שר משפטי", ידיעות אחרונות (9.4.2008)

3. יוסמן י', "על 'מצאות עשה' ועל 'מצאות לא עשה' בכתיבת פסקו דין" עלי משפט ט (תשע"א) 107

4. חשיין ד', "אי-תלות השפיטה והתערבות מוסדית בהליך או בתוצאותיה", משפט וצבא 9 (1988)

29

5. חשיין ד', "אם שופט יכול להתייעץ עם עצמו", עורך הדין 4 (2009) 34

2. 6. חשיין ד', "תרבות הדין במשפטנו ובמשפט העברי - על קצה המזלג" עלון השופטים ע"ש השופט ברוך זיל, גלון 1 (2010) 1.
6. מצא א', "מלאכת כתיבת פסק הדין" עלון השופטים ע"ש השופט ברוך זיל, גלון מס' 36 (2014).
7. קרניאל י', יעד י', "המושכים בחוקים בית המשפט – נשיית ושותי בית המשפט העליון בדיון, שרי משפטים לשעבר וחברי כנסת מתחבטים בשאלת האקטיביזם השיפוטי", עורך הדין 9 (2016) 31

ספרות זרה

1. Stephen C. Halpern & Charles M. Lamb, *Supreme Court Activism and Restraint* (1982)
2. *The Office of Chief Justice*, published in *The White Burkett Miller Center of Public Affairs* (1984)
3. E. W. Thomas, *The Judicial Process – Realism, Practical Reasoning and Principles* (2005)
4. L. Epstein, William M. Landes, Richard A. Posner, *Theoretical & Empirical Study of Rational Choice* (2013)

שיעור 1

מבוא ורקע כללי

שפיטה ונחיצותה של מערכת שפיטה בחברה דמוקרטית; עקרון הפרדת הרשותות ואי-תלות השפיטה; על השפיטה ודמות השופט הרשות השופטת בישראל

מערכת בתי המשפט הכלליים בישראל; כשרות השופטים ואמות המידה לבחירתם; תנאי כהונתם של השופטים ומעמדם החוקתי; מבנה בתי המשפט בישראל והירארכיה שביניהם; עקרון התקדים המחייב; הכפיפות לערצת הערעור, מינוי לכהונה בפועל; הניסיונות והמלחלים (החלוקים) לרפורמה במערכת המשפט; התוכנית האסטרטגית למערכת המשפט

1. פקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח-1948, סעיפים 11, 17
2. חוק יסוד: השפיטה, סעיפים 24-1 (החוק-Colon)

3. חוק בתי המשפט, סעיפים 16-1;

4. חוק בתי משפט לענייני משפחה, סעיף 1

5. חוק בתי מנהליים, תשנ"ב-1992 סעיפים 8, 5, 3, 2, 1,

6. חוק בתי דין מנהליים, תשנ"ב-1992

7. כללי האתיקה לשופטים, פרק המבוא

8. בג"ץ 188/77 המוטראן הקופטי האורתודוקסי של הכסא הקדוש בירושלים ובאזור הקרוב נ' ממשלה ישראל, פ"ד לג (1) 225, 237 (להלן מהמילים "ואם כך") – 238 (עד המילים "ושלום הציבור")

9. עע"מ 3908/11 מדינת ישראל הנהלת בתי המשפט נ' עיתון דה מרכז עיתון הארץ בע"מ (22.9.14),

10. עמ' 18-19, פסקה 26 לפסק דין של השופט ארבל (דעת הרוב); עמ' 96-97, פסקה ו' לפסק דין של השופט רובינשטיין

11. משנה, אבות ג, ב (להלן מהמילים "רבי חנינא" עד המילה "בלעו")

12. בבל, עבודה זרה ב, א (להלן מהמילים "מה דגים שבים..." עד סוף המשפט)

13. הרמב"ם, ספר שופטים, הלכות סנהדרין ב, ז

14. ברק, שופט בחברה דמוקרטית, עמ' 122-123 (הטקסט שמתחת לכותרת "אין דמוקרטיה בלי עצמאות לשפיטה")

15. שטרית, על השפיטה - מערכת הצדקה במשפט, עמ' 185 (שתי הפסקאות הראשונות שמתחת לכותרת

16. "אי תלוות שיפוטית")

17. שטרסברג-כהן ט, "דמותו של השופט", פרלמנט, גיליון 27, באתר המכון הישראלי לדמוקרטיה
18. www.idi.org.il.

שיעור 2

נשיא בית המשפט העליון

אופן בחירתו של הנשיא, מעמדו הייחודי, סמכויותיו ותפקידיו כמו שניצב בראש הרשות השופטת; בחירתו של הנשיא על-פי עקרון ה"סנiority" והקולות הקוראים לשינוי השיטה; סמכותו של נשיא לקבע הוראות נוהל; הוועדה לבחירת שופטים, הרכבה הייחודי וסמכוותה; היחסים בין נשיאי בית המשפט עליון ושרי המשפטים בהקשר של הוועדה לבחירת שופטים; מכתבה מיום 2.11.2016 של נשיאת בית המשפט העליון לשרת המשפטים בהחלט חוק בתי המשפט (תיקון רוב רגיל למינוי שופט בית המשפט העליון), שהונחה על שולחן הכנסתה;

המשנה לנשיא בית המשפט העליון, אופן בחירתו וסמכוותו;

הגבלת תקופת הכהונה למשך 7 שנים שהוטלה על כהונתם של הנשיא והמשנה לנשיא

1. חוק בתי המשפט, סעיפים 6, 7, 8, 9, 27 לחוק בתי המשפט

2. נהלי נשיא/ת בית המשפט העליון, בתוך אחר הרשות השופטת/בית המשפט העליון

3. בג"ץ 9029 עוז'יך יצחק אבירים נ' שרת המשפטים (1.2.17), פסקת הפתיחה ופסקאות 2-1,

18, 19 ו-20 לפסק דין של השופט הנדל; פסקי הדין של השופטים עמיד ופוגלם

4. בג"ץ 14/4703 עוז'יך מיכאל שרון נ' נשיא בית המשפט העליון (14.11.14), עמ' 7-1 (פסק דין
коло)

5. שטרית, על השפיטה - מערכת הצדקה במשפט, עמ' 74-71, 248-250, 263-265

6. צימוקי ט, "הקרב על הסנiority", ודיעות אחרונות (26.3.17), עמ' 4

שיעור 3

נשiae בתי המשפט המוחזים ובתי משפט השלום

אופן מינאים של הנשיאים, מעמדם וסמכוויותיהם הכלליות; סמכויות "יחודיות שהוענקו

לנשיאים המוחזים בחוקים שונים; סגני נשiae בתי משפט מוחזים ובתי משפט שלום;

אופן מינאים של סגני הנשיא, מעמדם וסמכוויותיהם; הגבלת משך כהונם של הנשיאים וסגניהם בכל
הערכאות;

שופט בכיר

אופן מינאי ומעמדו

1. חוק בתי המשפט, סעיפים 9, 10, 38, 42, 48, 53, 82

2. החלטת משכורת נשייאי משרה שיפוטית, תשמ"א-1981

3. חוק סמכויות שעת חירום (מעצרים), תשל"ט-1979, סעיפים 4 ו-

4. חוק סדר הדין הפלילי (סמכות אכיפה - מעצרים), תשנ"ו-1996, סעיף 35(ה)

5. חוק האזנות סתר, תשל"ט-1979, סעיפים 6(א) ו-14(ב)

6. חוק בתי משפט לעניינים מינהליים, סעיפים 5-1

7. פקודת מס הכנסתה, סעיף 235 א

8. חוק הפרשנות, תשמ"א-1981

9. ע"פ 331/88 חלובה נ' מדינת ישראל (22.7.90), פסקה 2

10. בג"ץ 2561/07 מיכל שריר נ' הנהלת בתי-המשפט (24.7.08), עמ' 11-1 (פסק דין של השופט
לי)

11. בג"ץ 8691/06 התנוועה למען איקות השלטון נ' שר המשפטים (18.6.09), עמ' 19-1

12. ע"פ 2996/09 דבורה נ' מדינת ישראל (11.5.11), עמ' 37-41, פסקאות נא-נה

13. שטרית, על השפיטה - מערכת הצדקה במשפט, עמ' 74-71, 248-250, 263-265

שיעור 4

- על רשיון היסוד של השופיטה
צדקה והגינות ההליך השיפוטי; ייעילות; נגישות, פומביות ושקיפות; אמון הציבור ב坐下' המשפט
ובשותפיהם; אי-תלות השופיטה - כלל;
1. חוק יסוד: השופיטה, סעיפים 2, 3, 6
2. חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו
3. חוק坐下' המשפט, סעיפים 68, 70, 71
4. חוק סדר הדין הפלילי, תשמ"ב-1982, סעיף 149 (10)
5. חוק הסיעוע המשפטי, התשל"ב-1972
6. חוק הסניגוריה הציבורית, התשנ"ז-1995
7. כללית אתייקה לשופטים, כללים 6-3
8. ב"ש 678/82 טיר נ' מדינת ישראל, פ"ד לו(3) 386, 387
9. בש"פ 6091/13 פלוני (קיטין) נ' מדינת ישראל - משטרת ישראל (6.9.13)
10. בג"ץ 732/84 צבן נ' חשר לענייני דתות, פ"ד מ(4) 141, 147-150, פסקאות 12-10
11. ע"א 733/95 ארפל נ' קליל, פ"ד נא(3) 577, 628-630, פסקאות 32-31
12. עע"מ 3908/11 מדינת ישראל הנהלת坐下' המשפט נ' עיתון דה מරקר עיתון הארץ בע"מ
(22.9.14), עמ' 26-28, פסקאות 40-39, לפסק דין של השופט ארבל (דעת הרוב)
13. בש"פ 5055/14 בן דוד נ' מדינת ישראל (20.7.14), עמ' 5-1
14. בג"ץ 1821/15 דלק קידוחים, שותפות מוגבלת נ' שר התשתיות הלאומית, האנרגיה והמים
(25.1.17), פסקאות א, לד-לח
15. אבות ה, ח
16. משנה תורה לרמב"ם, הלכות סנהדרין, פרק כ"א, הלכה א
17. אנגלרד י', מבוא לתוורת המשפט (תשנ"א), עמ' 41-46 ("מהות הצדק");
18. ברק, שופט בחברה דמוקרטיבית, עמ' 54-49 ("אמון הציבור בשופיטה"); עמ' 67 (אנטומיה של
הכרעה שיפוטית);
19. הרנון, דיני ראיות, חלק א (תשל"ד), עמ' 91-92 (פסקה 6.2), 120-122 (פסקה 6.13);
20. שטרית, על השופיטה - מערכת הצדקה במשפט, עמ' 195-197 ("היסודות העיוניים של אי-התלות
השיפוטית")
רשויות:
ע"א 618/73 יזהר נ' ביבס, פ"ד כ"ח(2) 573, 576 (החל מ"לפני שאס"מ") - 578 (עד סוף העמוד)
ברק א', "זכות הגישה למערכת השיפוטית" ספר שלמה לוין (2013)
רביין י', זכות הגישה לערכאות זכאות חוקתית (1998)

שיעור 5

- אי-תלות השופיטה (המשך)
אי-תלות מהותית; אי-תלות אישית; אי-תלות קיבוצית; אי-תלות פנימית
1. חוק יסוד: השופיטה, סעיפים 2, 9, 10, 20, 23 (8)23, 5
2. חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, סעיפים 2, 4
3. כללית אתייקה לשופטים, סעיף 5
4. בש"פ (י-מ) 84/96 ספיר נ' מדינת ישראל, פ"מ תשנ"ז(2) 240, 248-244, פסקאות 3-1(1-3),
עמ' 260-264 (פסקאות 13-15)
5. ברק, שופט בחברה דמוקרטיבית, עמ' 128-122 (דמוקרטיה ועצמאות שיפוטית")
6. שטרית, על השופיטה - מערכת הצדקה במשפט, עמ' 247-206 ("אי-תלות שיפוטית")
רשויות:

1. MOUNT SCOPUS INTERNATIONAL STANDARDS OF JUDICIAL INDEPENDENCE

http://media.wix.com/ugd/a1a798_1ff8b15b7e4e471eb2c61226e4dc024d.pdf
 2. אגמון-גונן מ', "אי-תלות שיפוטית? האים מבפנים?" המשפט, כרך י' (תשס"ה) 213
 3. חשיין ד', "אי-תלות השפיטה והתערבות מוסדית בהליכה או בתוצאותיה", משפט וצבא 9 (1988)
 29

שיעור 6

שיקול דעת שיפוטי ותפקידו השופט מעבר להכרעה בסכסוך שבפניו: גישור על הפער בין המשפט למציאות החיים; הגנה על החוקה ועל ערכיה
 ברק, שופט בחברה דמוקרטיבית, עמ' 21-23, עמ' 36-37 (חתת הכותרת "המגבלות של שיקול הדעת השיפוטי")
 תנאים מוקדמים להגשמה התקין השיפוטי בחברה דמוקרטיבית: אובייקטיביות שיפוטית, פעילות שיפוטית בגבולות הקונסנזוס ואמון הציבור בשפיטה
 1. ע"א 6821/93 בנק המזרחי המאוחד בע"מ נ' מגדל כפר שיתופי, פ"ד מט (4) 426, 221
 2. ע"א 693/91 אפרת נ' הממונה על מרשם האוכלוסין במשרד הפנים, פ"ד מז (1) 781,780, 749
 3. בג"ץ 732/84 צבן נ' השר לענייני דתות, פ"ד מ (4) 148, 141
 רשות:
 ברק, מבחר כתבים - כרך ד: על בית המשפט ושפוטיו, עמ' 56-41

שיעור 7

תקין בית המשפט - גישור על הפער בין המשפט למציאות החברתית
 1. חוק יחס ממון בין בני זוג, תשל"ג-1973, סעיפים 5 ו-5א
 2. חוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982, סעיף 149(10)
 3. חוק סדר הדין הפלילי (סמכיות אכיפה - מעצרם), תשנ"ז-1996, סעיף 29 לחוק תובענות "ציגיות", תשס"ז-2006
 4. תקנות סדר הדין האזרחי, תשמ"ד-1984, תקנה 29
 5. בע"מ 919/15 פלוני נ' פלונית (19.7.17), פסקת הפתיחה; פסקאות 142-145, 147 לפסק דין של השופט פוגלמן; שלוש הפסקאות האחרונות (להלן ממוספרות) לפסק הדין
 6. ע"א 693/91 אפרת נ' הממונה על מרשם האוכלוסין במשרד הפנים, פ"ד מז (1) 796, 749
 7. ע"א 630/79 ליברמן נ' ליברמן, פ"ד לה (4) 359, 368
 8. ע"ע 52/80 שחר נ' פרידמן, פ"ד לח (1) 446, 443
 9. ע"א 65/89 מוסטפא נ' מטווע, פ"דמד (4) 197, פסקאות 1-6
 10. ע"א 1915/91 יעקובי נ' יעקובי, פ"ד מט (3) 529, פסקאות 1, 6, 35-37
 11. רע"א 3126/00 מדינת ישראל נ' א.ש.ת. ניהל פרויקטים וכוח אדם בע"מ, פ"ד נז (3) 241, 287
 12. ע"פ 4855/02 מדינת ישראל נ' בורוביץ, פ"ד נת (6) 771, פסקאות 18-22
 13. בש"פ 6091/13 פלוני (קטין) נ' מדינת ישראל - משטרת ישראל (6.9.16)
 14. בג"ץ 4058/95 בן מנשה נ' שר הדתות, פ"ד נא (3) 880, 876
 15. בג"ץ 2344/98 מכבי שירותי בריאות נ' שר האוצר, פ"ד נד (5) 778, 729 (החל מ"כללים של דברים"), 779
 רשות:
 לנדי, "הלכה ושיקול דעת בעשיית משפט", משפטים א (1969) 292, 293

שיעור 8

- תפקיד בית המשפט - הגנה על החוקה ועל ערכיה
1. חוק יסוד: הכנסתת, סעיף 7
 2. חוק יסוד: חופש העיוסק
 3. חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו
 4. חוק יסוד: נשיא המדינה, סעיפים 13 ו-14
 5. חוק יסודות המשפט, תש"מ-1980
 6. חוק השבות, תש"י-1950, סעיף 1
 7. ההכרזה על הקמת מדינת ישראל, הפסיקאות דלהן: פיסקת הפתיחה; "זהו זכותו..."; "לפיכך נתכננו..."; "מדינת ישראל תהא פתוחה..."
 8. בג"ץ 73/53 חברת "קול העם" בע"מ נ' שר הפנים, פ"ד ז, 871, 884
 9. ע"ב 1/65 ירדור נ' י"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת הששית, פ"ד יט(3) 390, 386, 385, 365, 360, 359
 10. ע"ב 1/88 נ"ימן נ' י"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת, פ"ד מב (4) 177, פסקאות 1, 7, 8, 18-20
 11. ע"א 6821/93 בנק המזרחי המאוחד בע"מ נ' מגדל כפר שיתופי, פ"ד מט (4) 424, 423, 221, 12. בג"ץ 5364/94 ולנר נ' י"ר מפלגת העבודה הישראלית, פ"ד מט (1) 808, 758
 13. ברק, שופט בחברה דמוקרטיבית, עמ' 95-77 (עד לכותרת המשנה "דמוקרטיה וריבונות העם")
 14. דברי נשיאת בית המשפט העליון בטקס השבעת שופטים חדשים במשכן נשיא המדינה ביום רשות:
 15. אמצעים להגשמה החקלאות השיפוטי; פרשנות; השלמת חסר; פיתוח המשפט המקובל
 16. עת"מ (י-מ) 31805-06-13 א' ע' נ' לשכת עורכי הדין בישראל (08.08.13), פסקאות 1-12, 15-36
 17. בש"פ 13/6091 פלוני (קטין) נ' מדינת ישראל - משטרת ישראל (6.9.13)
 18. ברק, שופט בחברה דמוקרטיבית, עמ' 183, 180-169, 214-220, 228-233 (עד לכותרת "משפט מקובל ...")
 1. בג"ץ 8296/06 עו"ד פוקס נ' נשיא המדינה, מר משה קצב (החלטות מהימים 15.10.06, 20.10.06, 21.11.06, 27.11.06, 2.11.06, 20.10.06)
 2. ב"ש (י-מ) 6296/04 שר הבטיחון נ' נעם פדרמן (6.6.04)
 3. פש"ר 4202/07 בנק ירושלים בע"מ נ' חפיצבה שיכון ופיתוח בע"מ (6.8.07)
 4. בש"א 6720/07 פש"ר 4202/07 עו"ד יצחק מלכו, המנהל המינוי מתעם הכנ"ר בתפקידו כנאמן הזמני של 26 חברות מקובצת חפצית בה בהליכי הקפקאת הליכים נ' בנק הפועלים בע"מ (03/09/07), עמ' 1-11
 5. ברק, מבחר כתבים - כרך ד: על בית המשפט ושפיטוי, עמ' 42-44 ("ב. שמירת החוקה והדמוקרטיה")
 6. לנדי, "הלכה ושיקול דעת בעשיית משפט", משפטים א 292 (1969)

שיעור 9

- ניסוח פסק הדין והגשמה החקלאות של השופט; חובת ההנמקה של פסקי דין והחלטות
1. חוק סדר הדין הפלילי, התשמ"ב-1982, סעיפים 182-183
 2. תקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984, תקנות 192, 460
 3. חוק בתי המשפט, סעיף 77א (ג), 79א
 4. צו בתי המשפט (סוגי החלטות שלא ניתן בהן רשות ערעור), התשס"ט-2009
 5. ע"פ 447/16 סואופטה נ' מדינת ישראל (9.1.17)

6. ע"פ 8631/13 פלוני נ' מדינת ישראל (4.2.2015), עמ' 9-5
 7. רע"א 290/15 ברנד פור ו' בע"מ נ' רמי לוי שיווק השקמה בע"מ (8.12.2015), עמ' 14-11
 פסקאות 11-14
 8. רע"א 8827/15 מצדה פרנצינס בע"מ נ' הרשות לשימרת הטבע והגנים הלאומיים (27.12.2015)
 9. רע"א 8996/04 שטור נ' נציגות הבית המשותף, נת (5) 17 (21.12.2004), עמ' 25-22
 פסקאות י-יב(1)
 10. רע"א 1982/05 מטעם כל הצפון נ' פלוני (23.1.2006), עמ' 5-1
 11. בג"ץ 7130/16 דורון אספיר נ' 1. בית משפט העליון - השופט עוזי פוגלם (18.9.16)
 12. מצא א', "מלאכת כתבת פסק הדין" עלון השופטים ע"ש השופט ברוך ז"ל, גיליון מס' 36 (2014).
 13. חיית א', "לשון בני אדם ופסק דין", דברים בהשkat הספר זאת ועו"ד, המרכז האקדמי לעסקים
 ומשפט News 1 - מחלוקת ראשונה (6.6.16)
<http://www.news1.co.il/Archive/0024-D-112150-00.html>
 רשות:
 1. ברק, שופט בחברה דמוקרטיבית, עמ' 301-295
 2. שטרית, על השפיטה - מערכת הצדקה במשפט, עמ' 205-204
 3. יוסמן י', "על 'מצוות עשה' ועל 'מצוות לא תעשה' בכתבת פסק דין", עלי משפט ט (תשע"א)
 307-325

שיעור 10

- אחריותם של השופטים וביקורת ובקורת על השופטים
 ערעורים בזכות וברשות; פסloth שופטים; אתיקה של שופטים ותרבות הדין; נציג תלונות הציבור על
 השופטים; שיפוט ממשמעתי של שופטים; הלים פליליים נגד שופטים; תביעות אזרחות נגד שופטים;
 ביקורת ציבורית
1. חוק בית המשפט, סעיפים 16א, 16ב, 17-21, 71
 2. חוק העונשין, תשל"ז-1977, סעיפים 250, 255
 3. חוק לשכת עורך הדין, תשכ"א-1961, סעיף 53ב
 4. חוק נציג תלונות
 5. כללי האתיקה לשופטים, פרק המבוא; סעיף 14 (הימנעות מוקדמת משבת בדיון), סעיף 15 (מניעה
 משבת בדיון)
 6. ע"פ 1854/16 אבו שארב נ' מדינת ישראל (21.3.16), עמ' 1-6
 7. רע"א 3842/16 קרייב נ' משל-גרוניס (17.8.16), פסקה 1
 8. עפ 5292/16 תמר נ' מדינת ישראל (18.7.16), עמ' 7-4
 9. ע"א 5225/15 פלונית נ' פלונית (9.9.15), עמ' 1-5
 10. ע"פ 3512/14 דג'לדי נ' מדינת ישראל (20.5.14), עמ' 4-1
 11. ע"פ 7822/14 אלטמן נ' מדינת ישראל (24.11.14), עמ' 3-1
 12. רע"א 296/08 ארט-בי חברה בערבות מוגבלת (בפיירוק) נ' עזובן המנוח ג'ק ליברמן ז"ל
 13. פסקאות 111-105, 37-40.
 14. עם 3908/11 מדינת ישראל הנהלת בית המשפט נ' עיתון דה מרקיר עיתון הארץ בע"מ
 (22.9.14), עמ' 15, 23-31, פסקאות 49-34 לפסק דיןה של השופטת ארבל (דעת הרוב);
 15. ע"פ 10691/03 פלוני (קטין) נ' מדינת ישראל (17.12.03), עמ' 4-2, פסקאות 9-5
 16. ע"א 10770/03 פרנקל נ' אובלניק (19.4.04), עמ' 4-1
 17. ע"פ 9571/01 פלוני נ' מדינת ישראל (27.1.02), עמ' 3-1
 18. ע"פ

19. ע"א 2912/99 אלף בטון בע"מ נ' ועדד גולד (26.5.99), עמ' 4-1
 20. בד"מ 2461/05 שרת המשפטים נ' השופטת כהן, פ"ד ס(1) 457, 461 (2005);
 21. אמנהת תרבות הדין המשפטי, בדוח הוועדה לקידום התנהלות דינית תרבותית בבתי המשפט
 22. (2011), פורסם באתר הרשות השופטת
 23. מרצל י', דיני פסולות שופט (2006), עמ' 113-114
 24. שטרית, על השפיטה – מערכת הצדק במשפט, עמ' 326-330, פסקאות ג-7

שיעור 11

חסינות שופטים

1. פקודת הנזיקין, סעיפים 7א, 8
 2. חוק העונשין, סעיף 34
 3. ברע (י-ם) 2315/00 מדינת ישראל נ' אבי פרידמן (12.3.2001)
 4. עא (ת"א) 13-10-13 56740 רفال שטוב נ' אברהם צבי שינפלד, דין (16.8.15), פסקאות 1,
 19-65

5. לפסק דין של סגן הנשיא ענבר

6. שטרית, על השפיטה – מערכת הצדק במשפט, עמ' 219-221

רשות:

1. אבניאל ד' "מי יבקר את השופטים וכייז?" משפט וממשל ט (תשס"ג) 388
 2. אבניאל ד' "מי ישפט את השופטים וכייז?" הפרקליט מז (תשס"ד-ס"ה) 77
 3. גלעד י' "או לדור שופטי צריכים להישפט?" עלי משפט, כרך ב (תשס"ב) 255

שיעור 12

עיקנון הפרדת הרשות; היחסים בין הרשות והדיalog ביןיה

- היחסים – המתחים מעצם טבעם – בין הרשות השופטת לבין שתי הרשות האחרות: הרשות המחוקקת והרשות המבצעת. הדיאלוג בין הרשות השופטת והרשות המחוקקת; יחסי בית המשפט העליון ושרי המשפטים, בהתייחס במיוחד לסוגיות האחריות על מינהל בית המשפט ביקורת בוטה על שופטים ועל פסיקתם, המושמעת מפיהם של שרים וחברי הכנסת, ותגובה נשיאות בית המשפט העליון ושופטו על ביקורת זו

1. אלון ג' "ראיון המשנה לנשיא בית המשפט העליון בדיון ח'ים כהן" הלשכה - בטעון לשכת עורכי

2. הדין - הוועד המഴחי ירושלים, גליון 47 (1999) עמ' 8-3 ("כש��גדפים את השופטים – כלו כל הקיצין");

3. ברק, שופט בחברה דמוקרטיבית, עמ' 305-306, 356-360, 361-365, 389, 390-394, עמ' 394, 406, 407-408 (מבוא"), 425-426

4. שטרית, על השפיטה – מערכת הצדק במשפט, עמ' 354-361, 390-394, עמ' 407-408 (מבוא")

5. הוועדה מטעם נשיאת בית המשפט העליון וחבר שופטי, לנוכח המתקפות חרשות הרسن ולנכח האויומים המופנים כלפי שופט בית הדין הצבאי (בעקבות שימוש הכרעת הדין בעניין אזריה);

6. דברי נשיאת בית המשפט העליון בטקס השבעת שופטים חדשניים במשכן נשיא המדינה ביום

7. דברי נשיאת בית המשפט העליון נגד ביקורת הממשלה על בגין; 20.12.2016;

8. "דברים שלא מתאימים לממשלה דמוקרטיבית" NET Y (29.1.16)

רשות:

ברק, על בית המשפט ושופטי, עמ' 57-71, 219-225

שיעור 13

הרצאת אורח

שיעור 14

- התיעצות שופט עם אחרים; סיכון הקורס והנחיות לקראת הבדיקה
1. כללי האתיקה השיפוטית, התשנ"ג-1993 (כללי הנשיא שmag), כלל ד(4)
 2. ע"פ 152/51 טריפוס נ' היועץ המשפטי לממשלה ישראל, פ"ד 17, 26
 3. ע"א 248/59 לויtin נ' נחמן, פ"ד יג 903, 1905-1906
 4. ע"פ 344/99 בשן נ' מדינת ישראל, פ"ד נג (2) 599, פסקאות 25, 30
 5. ע"פ 2672/01 בן שושן נ' מדינת ישראל, פ"ד נ"ה (4) 794, 797-798
 6. ע"א 4126/05 חג'אי נ' ועד עדת הספרדים (20.6.06), פסקאות ה(5), ח(2)
 7. חשיין ד', "האם שופט יכול להתייעץ עם עצמו", עורך הדין 4 (2009) 34
 8. משנהה, סנהדרין ד, א; ה, ח,
 9. עורך השולחן, חוות משפט יג, יא
 10. בנדורי מ' "אין לקבל 'יעוז מבחו', עורך הדין 6 (2010) 84 (תשובה לשופט דוד חשיין)

חומר לקריאה נוספת:

1. בלטמן-קדראי ד', לנDAO א', מונק ב', "היעצות עמיתים כמודל לפיתוח מקצוע של שופטים" (טרם פורסם; קובץ המאמר מצוי אצל המרצה)
2. כהן ח', "התוקע עצמו לדבר הלכה", משפט וכלכלה ג, עמ' 129-141
3. כהן ד', "התיעצות במותב והתיעצות השופט", עלוון מערכת השיפוט 10 (התשמ"ג) 17

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה	100 %
הרצאה 0 %	
השתתפות 0 %	
הגשת עבודה 0 %	
הגשת תרגילים 0 %	
הגשת דו"חות 0 %	
פרויקט מחקר 0 %	
בחנים 0 %	
אחר 0 %	

מידע נוספת / הערות:

% 5 ציון מיטיב על השתתפות פעילה בשיעור